MAIORCA OR ON THE GIPSY MAGIC REALISM OF SEDUCTION IN DOINA RUȘTI'S *MANUSCRISUL FANARIOT*

Puskás-Bajkó Abina
PhD Student, "Petru Maior" University of Tîrgu Mureș

Abstract: Maiorca, ravishing in her unique beauty, but also a little sorceress, the perfect disciple of her witch mother, Tranca, hipnotizes Leun with her Gypsy magic, while heraling him of his swollen nose, caused by sume bad berries, warning him of devilish side-effects. Finally, they can make love in Bozăria, a place where impossible love and magic turn possible. After their night together, his supreme drive will be that of making her a dress so special that nobody can afford, a dress made of the finest silk, fromMalta. Maiorca is however promised to a Gypsy slave, the property of the boier Doicescu. The other men beat Leun with abimalic cruelty, throwing him into the streets. Although closet o death, he does not give up. He creates a document with his friend to prove his serious intentions when it comes to his feelings toward Maiorca. His act represents the greatesty sacrifice on the altar of love, the price of their love is the loss of his freedom. All the other characters try in vain to explain to him the consequences of his terrific act, giving up his freedom, hei s already the sclave of this woman who bewitched him, Maiorca.

Keywords: freedom, slavery, sorcery, witch, Bozărie

În romanul Doinei Ruști, *Manuscrisul fanariot*, (2015), Leun, un grec înclinat spre reverie, devine zăpăcit și îmbătat de iubire, decis să-și dea viața pentru ea. Înainte să se îndrăgostească de țiganca roabă extrem de frumoasă însă, el se simte atras de Bucureștiul fanariot magic, aproape mitic, cunoscut de el numai din auzite. În acest roman avem șansa să cunoaștem un București fanariot descris „într-un joc intertextual și metatextual", un oraș fermecat dar în același timp absorbit în „bolgiile cotidianității."[1] În ciuda faptului că are înfățișarea unui grec obișnuit , ajunge să nu fie altceva decât o colecție de oftaturi din cauza suferinței din dragoste. Se îndrăgostește lulea de Maiorca, roaba boierului Doicescu, într-o fracțiune de secundă. „Leun și Maiorca, dintru început trăiesc întâlnirea fatală, într-o brutărie, când se va produce acel *coup de foudre*. Este întâlnirea care le va hotărî destinul, consfințit prin manuscrisul fanariot, angajamentul dictat de grecul Ion (Leun) pentru căsătoria cu Neaga (Maiorca). Ei și țiganii robi, în frunte cu Tranca vrăjitoarea, prin prezența în acțiune, în diferite împrejurări în care sunt mereu amestecați, sunt personajele de culoare ce se impun atenției cititorului".[2] Fata este proprietatea unui boier în familia căruia țigăncile arătoase se foloseau și pentru plăceri trupești, nu numai pentru serviciile unei slujnice ordinare, amintind de țigăncușele din ietacul boieresc descrise de Radu Rosetti, obiectivizarea acestor fete nu excludea sentimente reciproce de iubire între boier și sclavă, după cum se întâmplase cu bunicul Doicescu și țiganca Velica:" Țigăncile lui Doicescu erau atât de multe, încât nu apucase să le încerce pe toate. Prima lui femeie din Prundu fusese Velica, luată din Basarabia, al cărei păr deschis la culoare o deosebea de celelalte țigănci. De la

[1] Iulian Boldea, *Câteva cuvinte lămuritoare* în Iulian Boldea, *Poeți români postmoderni*, Editura Ardealul, Colecția Sinteze, Tg.-Mureș, 2006, p.10.
[2] Elvira Sorohan, *Un roman despre vremea poeților Văcărești*, în „*Convorbiri Literare*", 27 august 2015.

BDD-A24743 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:57:24 UTC)

ea a învățat că plăcerile unui om sunt chestii care se fac pe cont propriu. (...) Viața e făcută din bunătăți apucate în grabă. Iei și pleci mai departe. (...) Velica, a cărei amintiri o păstrează încă în suflet, chiar dacă acum ea nu este decât o cârpă, mutată pe altă moșie".[3]

Maiorca, fermecătoare în frumusețea ei, dar și vrăjitoare mică, discipol al mamei sale Tranca, îl hipnotizează cu o magie știută numai de țigănci, dar îl și vindecă de boala nasului umflat cu dude miraculoase, avertizându-l de efectele adverse diabolice: „Știi ce-o să ți se întâmple acu'? O să te ia dracu'! Te faci mic mic, mic cât unghia mea! (...) De la dude. Dacă nu ieși trei zile din casă, nu ți se întâmplă nimic. Ai grijă ce faci. Trei zile și ești scăpat!".[4] Într-un final mult așteptat, ei se pot iubi în Bozăria, locul unde magia și dragostea imposibilă devin posibile. După ce relația lor se consumă, motivația lui supremă devine aceea de a-i face o rochie atât de specială, încât nimeni să nu-și-o poată permite, o rochie din cea mai fină mătase, cea din Malta. Maiorca este însă ursita unui bărbat dintre robii boierului Doicescu, țiganii agresându-l pe Leun cu o cruzime animalică, îl aruncă afară din curtea boierului. Deși ajunge în pragul morții din cauza bătăii, el nu se dă bătut ci face planuri grandioase: înfăptuiește un document împreună cu prietenul lui, care să dovedească intențiile sale serioase în ceea ce privește iubirea lui: este de acord să renunțe la libertatea lui personală, ca să trăiască în robie cu Maiorca. Faptul său reprezintă cel mai mare sacrificiu adus pe altarul dragostei, prețul iubirii lor fiind aceea a libertății sale-degeaba încearcă toți să îi explice consecințele actului semnat, el, deoarece deja este sclavul Maiorcăi, care l-a sedus cu frumusețea ei, alege soarta aceasta de bunăvoie, conștient că dacă ar alege să trăiască fără țiganca roabă, ar avea parte de o moarte a sufletului său.

Ochii țigăncușei îl țin în oraș, un loc unde este ușor de intrat, dar aproape imposibil de plecat, un oraș renumit pentru vrăjitoarele lui seducătoare: „Mai erau însă și unii care pomeneau de București cu sfială, ca despre orașul vrăjitoarelor vechi. (...) în timpuri străvechi cetatea fusese înconjurată de mlaștini și de păduri locuite de vrăjitoare, pe care suflul mocnit al nămoalelor le ridica deasupra pământului, purtându-le printre crengi, ca pe niște fantome. Erau femei de fum, care se topeau în licăririle apelor, erau femei ieșite din durerea omului părăsit, erau frumuseți care înjunghiau cu săruturile lor carnea adormită a lunii.(...) După unele legende, au făcut dragoste cu marele șaman al insulei Leuce (...) Aveau un singur zeu, pe Dionysos Bassareus (...) La el își trimiteau rugile și către el urcau coloane roșii de fum. Pentru el dansau îmbrăcate în piei de vulpe, iar după unii, în timpul ritualului, le creșteau coarne răsucite, de un alb orbitor. (...) Însă cea mai de seamă faptă a fost îmblânzirea zgripsorilor care hipnotizau întreaga mișcare cu cele zece limbi de un roșu total, acel roșu al macilor, al sângelui tânăr și al soarelui risipit la apus. Zgripsorii nu erau nici păsări, nici dragoni și nici leoparzi, deși aveau câte puțin din fiecare. În special dimineața, când pluteau pe sub nori, cu aripile făcute evantai, semănau cu niște șoimi uriași. În schimb, la amiază, când pășeau peste piscuri, aveau ceva din mișcarea elastică a unei feline. Iar noaptea, când își aplecau ochiul peste cetăți, deveneau balauri de foc".[5] Când o vede pentru prima dată, în prima zi, când ajunge în orașul visat pe baza unui cântec, este imediat atras irevocabil de fata atât e diferită de celelalte femei, ochii ei l-au prins în mrejele ei, („Ochii care nici nu clipeau în cochiliile lor de argint"[6]) dar a remarcat și părul împletit cu zeci de fâșii de pânză în toate culorile. Din prima zi povestea lor este cea în jurul căreia se construiește povestea îmbietoare a orașului magic, a Bucureștiului. În acest loc hipnotizant, bărbatul grec și-a pierdut

[3] Doina Ruști, *Manuscrisul fanariot*, Polirom, Iași, 2015, p. 86.
[4] Doina Ruști, *Manuscrisul fanariot*, op.cit.,p. 57.
[5] Doina Ruști, *Manuscrisul fanariot*, op.cit., p.20.
[6] Idem, p. 57.

BDD-A24743 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:57:24 UTC)

numele real, și identitatea, devenind Leun din greșeală; pe când numele Maiorcăi răsună din toate colțurile locului: ”Un moment mai târziu, numele Maiorcăi se auzi din trei locuri: dinspre baltă , din gura perdelegiului și din spatele grajdurilor”.[7] Această poveste de dragoste imposibilă are perioade scurte de fericire absolută care alternează cu lungi perioade de suspini și teama de abandon și de încetarea iubirii din partea celuilalt. Istoria dragostei lor nu este povestită de ei, dialoguri între ei fiind aproape inexistente, ci prin naratorul care ne zugrăvește câteva fărâme doar din tabloul mare al acestei relații pasionale, care l-a condus pe un om liber să renunțe la libertatea lui pentru împlinirea relației cu Maiorca. „Povestea lui Leun și a Maiorcăi este încrustată între multiple întâmplări, ramificate și sinuoase, a căror importanță e probabil mai mare decât a celei centrale, căci ele construiesc adevăratul farmec al orașului și al epocii și, implicit, al cărții”.[8] Botezată Maiorca din cauza unui cântec pe care-l auzise mama ei în timpul nașterii, ea îl atrage pe străinul venit în București din cauza unui cântec ademenitor. Glasul ei melodios este la fel de îmbietoare pentru urechile bărbatului ca aceste melodii senzuale, ademenitoare: ”Vocea ei, care părea răgușită, ajunse până în urechile bătrânului perdelegiu, până în grajdurile din fundul curții, până în balta în care Tranca era înhămată într-un năvod”.[9] Fascinația lui Leun este încercată de numeroase evenimente care ar convinge pe oricine să se lase de Maiorca și de oraș, dar el este decis să o aibă numai pentru el. Evenimentele din orașul fermecat se urmăresc cu o viteză sfâșietor de rapidă, iubiri tragice, petreceri în mahalale, o nuntă fără mireasă, zborul misterios al unui balon uriaș, relații intime între oameni care a doua zi nu se vor recunoaște, vrăjitoriile mamei Maiorcăi, Tranca, ambițiile lacome ale orășenilor desfășurându-se în miresmele letale ale ciumei. Dragostea lor întâlnește tangențial siluete ca Tilu Băjescu sau Arghir, împreună cu alte siluete luate ulterior de vâltoarea evenimentelor. Dorința lui Leun trece peste toate obstacolele, peste învălmășeala trupurilor și a obiectelor în lumea aceasta pestriță, numai ca să ajungă la Maiorca, cu orice preț, chiar și acela al libertății lui-cu această intenție viața lui devenind obiectul negocierii dintre boier și el, de aceea capitolul cel mai important din roman se intitulează Kilipir, viața protagonistului este de vânzare, la un preț bun pentru boier. În cazul lui Leun, rămâne de văzut dacă a făcut o afacere bună când s-a luptat pentru semnarea contractului respectiv, contract ce i-a dat-o pe Maiorca, dar i-a luat viața în libertate.

Locul fermecat dominat de Tranca, vrăjitoarea cea mai temută de orășeni este Bozăria. Tranca este temută deoarece, în cazul în care se supără pe cineva, poate să îl ucidă numai uitându-se la dânsul cu ochii ei de culoarea apei sau de un verde veninos sau de un galben ca de șarpe. „Bozăria era mlaștina unde se refugiau amanții secreți și criminalii căutați de lege. Tranca (mama Maiorcăi) era singura stăpână recunoscută a mlaștinilor”.[10] Tranca își execută riturile magice în Bozărie, spunând formule fermecate care schimbă mersul natural al lucrurilor și viața orășenilor: ”meravo-meravo, Tyaga”.[11] Acesta este locul unde fiica Trancăi, Maiorca, îl aduce pe Leun, pierzându-și virginitatea cu el, dar seducându-l prin frumusețea ei mărită de farmecul locului, unde se manifestă o înviere a tuturor ființelor crezute moarte, ființe mistice care dau semn de ele prin suspinele și gemetele lor, printr-un ”fantastic al sonorităților și al rezonanțelor,

[7] Ibidem, p. 57.
[8] Ioana Colac Bâncilă, *Labirint și savoare bucureșteană cu iz fanariot: Manuscrisul fanariot,* Alecart. Revistă de atitudine culturală, realizată de elevi și absolvenți ai Colegiului Național de Artă ”Octav Bâncilă”, ai Colegiului Național Iași și ai Colegiului Național ”Petru Rareș”, Suceava, nr. 14, mai 2015, Iași, p.25
[9] Doina Ruști, *Manuscrisul fanariot*, op.cit., p. 57.
[10] Doina Ruști, *Manuscrisul fanariot*, op.cit., p. 142.
[11] Idem, p. 143.

BDD-A24743 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:57:24 UTC)

al sunetelor care prind viață și care își impun propria lor magie”.[12] Bozăria își extinde magia, asupra Bucureștiului întreg, orașul devenind ”un oraș mâncător de cuvinte, o gaură hrănită cu șoapte, un depozit de șuierături și de cântece. Este un oraș sugativă”.[13] Prin ritul sexual mult așteptat de Leun, Maiorca pornește o extrapolare a iubirii lor pătimașe în toată Bozăria, erotica șoaptelor fiind trezită de îmbrățișarea lor împlinită. Țiganca, prin existența ei pornește o revoluție a simțurilor în oraș, o *Bacchanalia* secretă, înăbușită și ascunsă în tufele din terenul de joacă a vrăjitoarei Tranca. Aici, în Bozăria simt cei doi pentru prima dată ”pulsația și bucuria de a trăi”, un eveniment pasional în care ”nu predomină numai simțul cărnii, ci bătaia inimii îndrăgostiților”[14] Naratorul însă ne descrie lumea ireală a Bozăriei cu atâta naturalețe încât ea devine reală în mentalul nostru. Ghidul lui Leun pe acest tărâm bizar-feeric este Maiorca, fabuloasa slujnică, fiică de vrăjitoare. Figura Maiorcăi devine simbolică în această inițiere al eroului, ea fiind simbolul preotesei care îi deschide poarta către Bozăria, locul care are regulile proprii, sfidând legile fizicii, unde emoțiile trezesc alte emoții, în oameni, în floră și în faună, absolut totul se vitalizează și încearcă să mișune într-o coregrafie a supranaturalului devenit monden. „Un loc ciudat, cu valențe magice, este imaginat de romancieră ca spațiu al vrăjilor, al dispariților misterioase și al amorurilor secrete. Acest loc, numit Bozărie, după planta macerată în mlaștină, devine un fel de loc geometric al povestirii, invocat ori de câte ori se întâmplă un miracol, un fenomen straniu, inexplicabil, pentru că acolo își avea sălașul țiganca vrăjitoare, cu fierturile de buruieni și cu blestemele ei teribile. Iubirea simbolică a celor doi se petrece în acest loc magic, dar îl dezvoltă din mlaștină fermecată în patul magic al dragostei lor imposibile. În locusul Bozăriei, „apelul la simbol, parabolă, alegorie, construiește o altă Lume.”[15] Pe poteci tainice veneau acolo cei loviți de dragoste și de patimile ei grele. Tot în acest loc, cu inimile sfâșiate de dor, își vor petrece prima lor noapte de intimitate, Maiorca, fiica vrăjitoarei și Leun”.[16] Mitul și istoria adevărată se suprapun în melanjul molipsitor care prinde viață în Bozăria. Leun, fugarul de când se știe, își găsește calmul în brațele țigăncii disprețuite, reacțiile ei fiind întorsături captivante în povestea vieții lui. Ea deține răspunsurile la întrebările nedumerite despre fenomenele stranii ce se întâmplă în oraș, dar nu le împarte cu oricine, după cum vrăjitoarea Tranca își împărțea secretele numai și numai cu cei aleși, ca Fiica ei, Maiorca. Bozăria va fi locul magic, unde „ceremonialul erotic se preschimbă într-o iluzionare carnavalescă.”[17] Maiorca este un personaj fără mari evoluții psihice în roman, pe ea o cunoaștem din poveștile altora, fata nu se exprimă deloc în cuvinte, numai în acțiuni, de parcă vorbele sale ar fi supte de vâltoarea Bozăriei. Contactul cu Maiorca deschide mintea lui Leun la posibilități nelimitate ale imaginarului, unde până și dragostea lor interzisă devine posibilă. „Teama de moarte și, mai mult decât atât, teama de moartea iubirii, acestea sunt vulnerabilitățile personajelor, ce recurg adesea la farmece, vrăjitorii și alte bozgoane, cu o eficacitate mai mult decât simbolică, într-un sincretism universalist cu religia locului”[18]

[12] Dan Cristea, *O versiune poematică de roman istoric*, în „Luceafărul de dimineață”, nr. 7, 2015
[13] Idem.
[14] Clina Bora, *Manuscrisul Fanariot*, în „Revista Literară Steaua”, Uniunea Scriitorilor din Rpomânia, anul LXVI, nr. 7-8, iulie-august 2015, p.44
[15] C. Ungureanu, *Proza românească de azi*, Editura Cartea Românească, București, 1985, p.699.
[16] Elvira Sorohan, *Un roman despre vremea poeților Văcărești*, op.cit.
[17] Iulian Boldea despre poezia lui Ion Minulescu în *De la modernism la postmodernism*, Editura Universității „Petru Maior”, Colecția *Studii*, Târgu-Mureș, 2011, p. 23.
[18] Mihaela Grădinariu, *Prizonieri în manuscris*, în „Cronica veche”, nr. 10, octombrie, 2015.

BDD-A24743 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:57:24 UTC)

Prin plasarea iubirii lor carnale într-un loc magic, ca Bozăria, autoarea va estompa linia ce divide lumea reală de cea magică: „Iar din îmbrățișarea lor, ca un lup flămânzit, scăpărară minuscule guri. Bozăria fierbea. Îmbrățișarea, amânată atâta timp, răscolise nămoalele, împrăștiind în jur scântei și ochișori de foc, ascunși sub plapuma spuzei. Printre frunzele obosite, mii de guri mici, ascunse în cutele lumii. Guri care n-au mai mâncat, cotropite de o singură poftă. Guri care strigă, guri care șușotesc pentru o singură ființă. Gurile inflamate, din care au mușcat alte guri hăituite de moarte. Guri mici, ieșite de sub fustele încălzite, din pliurile șalvarilor, gurile care țin în viață orice sufletel prăpădit, de la păduchele uitat în mizeria de sub unghii la prințul care lenevește acoperit de zarpale. Nicio fală a creierului nu e posibilă fără miile de guri ale visului omenesc. Iar aceste guri tânjitoare, ieșite dintr-o îmbrățișare amânată prea mult, invadară orașul”.[19] Într-un sens unic, atracția fatală a lui Leun pentru Maiorca este o forță irațională care răbufnește pornirile erotice ale bărbatului ca noroiul mlaștinii din Bozărie, inversând lumea rațională, ordonată, previzibilă. Nici molima ciumei nu poate să anihileze iubirea obsedantă a lui Leun. Dragostea este, după cum se scrie despre celălalt roman în cheie magic-realistă, Dragostea în vremea holerei, de Marquez: ”realitatea iubirii se produce ca o boală adevărată, o boală ce chinuie în același fel ca holera”.[20]

BIBLIOGRAPHY

1. Bâncilă, Ioana Colac, *Labirint și savoare bucureșteană cu iz fanariot: Manuscrisul fanariot, Alecart. Revistă de atitudine culturală*, realizată de elevi și absolvenți ai Colegiului Național de Artă ”Octav Bâncilă”, ai Colegiului Național Iași și ai Colegiului Național ”Petru Rareș”, Suceava, nr. 14, Iași, mai 2015.
2. Boldea, Iulian, *Câteva cuvinte lămuritoare* în Iulian Boldea, *Poeți români postmoderni*, Editura Ardealul, Colecția Sinteze, Tg.-Mureș, 2006.
3. Bora, Clina, *Manuscrisul Fanariot*, în „Revista Literară Steaua”, Uniunea Scriitorilor din Rpomânia, anul LXVI, nr. 7-8, iulie-august 2015
4. Cristea, Dan, *O versiune poematică de roman istoric*, în „Luceafărul de dimineață”, nr. 7, 2015.
5. Grădinariu, Mihaela, *Prizonieri în manuscris*, în „Cronica veche”, nr. 10, octombrie, 2015.
6. Ruști, Doina, *Manuscrisul fanariot*, Polirom, Iași, 2015.
7. Sorohan, Elvira, *Un roman despre vremea poeților Văcărești*, în „Convorbiri Literare”, 27 august 2015.
8. Ungureanu, C., *Proza românească de azi*, Editura Cartea Românească, București, 1985.
9. Verma, Raj Gaurav, *Magic Realism and the Theme of Love in Love in the* Time of Cholera, în ”The Criterion. An International Journal in English”, vol. 4 Issue II, aprilie, 2013.

[19] Doina Ruști, *Manuscrisul fanariot*, op.cit., p. 188.
[20] Raj Gaurav Verma, *Magic Realism and the Theme of Love in Love in the Time of Cholera*, în ”*The Criterion. An International Journal in English”,* vol. 4 Issue II, aprilie, 2013.

BDD-A24743 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:57:24 UTC)